

EITEM AR YR AGENDA: 11

AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU PWYLLGOR ARCHWILIO

6 Mehefin 2016

DATGANIAD O SICRWYDD YR ARCHWILIAD MEWNOL BLYNYDDOL 2015/16

**Adroddiad gan Mike Halstead, Pennaeth Gwasanaethau
Archwilio a Chaffael**

Diben yr Adroddiad

- 1 Dan delerau'r rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio, mae gofyn i'r Awdurdod gynnal adolygiad, yn flynyddol, o effeithiolrwydd ei systemau rheolaeth fewnol. Mae archwiliad mewnol yn rhan annatod o'r system honno, ac mae'n gwneud cyfraniad sylweddol i'r gwaith o lunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, sy'n ofynnol er mwyn ei gynnwys yn y Datganiad Blynyddol o Gyfrifon.
- 2 Mae Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus 2013 yn ei gwneud yn ofynnol i Bennaeth Archwilio Mewnol ddarparu sicrwydd i'r Panel Gweithredol ynglŷn â holl system y rheolaeth fewnol, gan gynnwys pa mor ddigonol yw'r trefniadau rheoli risg a llywodraethu corfforaethol. Dylid nodi hefyd na all sicrwydd fyth fod yn absoliwt. Y peth mwyaf y gall yr Archwilio Mewnol ei ddarparu i'r Panel Gweithredol yw sicrwydd rhesymol nad oes unrhyw wendidau mawr yn holl system y rheolaeth fewnol.
- 3 Mae'r adroddiad yn cynnwys y datganiad sicrwydd sy'n seiliedig ar y gwaith Archwiliad Mewnol yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ym Mawrth 2016. I gefnogi'r adroddiad, mae Atodiad A yn rhestru barn yr archwiliad a'r prif negeseuon ar yr aseiniadau a gyflawnwyd yn ystod 2015/16.

Cyflwyniad

Rôl Archwilio Mewnol

- 4 Rôl y Gwasanaethau Archwilio Mewnol yw darparu, i'r rheolwyr, asesiad gwrthrychol ynghylch p'un ai yw'r systemau a'r rheolaethau'n gweithio'n iawn ai peidio. Mae'n rhan allweddol o system Rheolaeth Fewnol y sefydliad oherwydd ei fod yn mesur ac yn gwerthuso pa mor ddigonol ac effeithiol yw'r rheolaethau eraill, fel bod:
  - y Pwyllgor Archwilio a'r uwch reolwyr yn ymwybodol i ba raddau y gallant ddibynnu ar yr holl system; a bod
  - rheolwyr unigol yn ymwybodol o ba mor ddibynadwy yw'r systemau a'r rheolaethau y maent yn gyfrifol amdanynt.
- 5 Mae'r system rheolaeth fewnol yn cynnwys yr holl rwydwaith o systemau a sefydlwyd er mwyn rheoli'r Awdurdod, a hynny er mwyn sicrhau y caiff ei amcanion eu cyflawni. Mae'n cynnwys rheolaethau ariannol a rheolaethau eraill, a hefyd y trefniadau ar gyfer sicrhau bod yr Awdurdod yn cael gwerth am arian o'i weithgareddau.

Diffiniad o Archwilio Mewnol

- 6 Isod, nodir y diffiniad o Archwiliad Mewnol, fel y nodir yn Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus 2013:
  - Mae Archwilio Mewnol yn swyddogaeth sicrhau ac ymgynghori, sy'n annibynnol ac yn wrthrychol, ac sydd wedi ei gynllunio i ychwanegu gwerth a gwella gweithrediadau sefydliad. Mae'n helpu sefydliad i gyflawni ei amcanion drwy ddod â dull systematig a disgybledig o ymdrin â gwerthuso a gwella effeithiolrwydd y prosesau rheoli risg, rheoli a llywodraethu.
  - Tra bo'r Archwiliad Mewnol "yn anad dim" yn darparu barn annibynnol a gwrthrychol i'r sefydliad ynghylch yr amgylchedd rheoli, fe allai hefyd gynnal gwaith arall nad yw'n ymwneud â sicrwydd, a hynny ar gais y sefydliad, gan ddibynnu ar argaeledd sgiliau ac adnoddau. Gallai hyn gynnwys gwaith ymgynghorol; yn wir, darparu gwasanaethau ymgynghori y mae Archwilio Mewnol, yn y bôn, pan fo'n gwneud argymhellion ar gyfer gwelliannau yn sgil gwaith sicrwydd a gwaith sy'n ymwneud â thwyll ariannol.

Datganiad Blynyddol o Sicrwydd

- 7 Mae'n rhaid i'r Archwiliad Mewnol roi barn ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol llywodraethu, systemau rheoli risg ac amgylchedd rheoli mewnol yr Awdurdod i'r Pwyllgor Archwilio, gan roi unrhyw fanylion gwendidau a fyddai'n cymhwyso'r farn hon a dod ag unrhyw faterion sy'n berthnasol i baratoir Datganiad Llywodraethu Blynyddol i sylw'r Pwyllgor. Mae'r adroddiad yn rhoi tystiolaeth a sicrwydd fod Gwasanaethau Archwiliad Mewnol yn gweithredu yn unol â safonau archwilio mewnol proffesiynol Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus 2013 er mwyn galluogi'r Awdurdod i gymryd sicrwydd o'r farn hon.

Ffactorau'n sy'n Dylanwadu ar Gwmpas Gwaith Archwiliad Mewnol

- 8 Mae'n amlwg o'r Crynodeb o Weithgarwch Archwilio Mewnol (Atodiad A) fod yr holl waith a gynlluniwyd ar gyfer 2015/16 wedi cael ei gynnal heblaw am yr archwiliad o absenoldeb salwch. Yn lle'r archwiliad hwn, cafwyd archwiliad o *Reoli Cyfleusterau – Gwaith Cynnal a Chadw yn yr Arfaeth a Mân Waith*, a gynhaliwyd o ganlyniad i waith y Fenter Twyll Genedlaethol yn canfod nifer sylweddol o daliadau'n cael eu gwneud i un cyflenwr am fân waith adeiladu. Roedd yr archwiliad yn canolbwyntio ar y trefniadau sydd gan yr Awdurdod ar gyfer caffael y math hwn o waith.

Y DATGANIAD O SICRWYDD

Rhaglith

- 9 Mae gofyn i Bennaeth Archwilio Mewnol ddarparu sicrwydd i'r Pwyllgor Archwilio ynglŷn â'r holl system Rheolaeth Fewnol, gan gynnwys pa mor ddigonol yw'r trefniadau rheoli risg a threfn llywodraethu corfforaethol. Dylid nodi na all sicrwydd fyth fod yn absoliwt. Y peth mwyaf y gall yr Archwilio Mewnol ei ddarparu i'r Pwyllgor Archwilio yw sicrwydd rhesymol nad oes unrhyw wendidau mawr yn holl system y rheolaeth fewnol.
- 10 Yr unig faterion a godir yn yr adroddiad hwn yw'r rhai a ddaeth i'n sylw wrth wneud ein gwaith archwilio mewnol, ac nid ydynt, o reidrwydd, yn ddatganiad cynhwysfawr o'r holl wendidau sy'n bodoli, nac ychwaith o'r holl welliannau y gallai fod gofyn amdanynt.

Sicrwydd Cyffredinol

- 11 Mae gwaith y Gwasanaethau Archwilio Mewnol wedi ei gynnal gan gydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus 2013.

Barn yr Archwiliad

- 12 Rwy'n fodlon fod y gwaith archwilio mewnol a gyflawnwyd, ynghyd â'n gwybodaeth gynaledig o'r sefydliad a'i weithdrefnau, yn caniatáu imi ddod i gasgliad rhesymol ynghylch pa mor ddigonol ac effeithiol yw prosesau rheoli risg, rheoli a llywodraethu yn ATAGC. Yn fy nhyb i, am y 12 mis a ddaeth i ben ar Fawrth 31ain 2016, mae gan ATAGC brosesau rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol boddhaol ar gyfer rheoli'r modd y mae'r Awdurdod yn cyflawni ei amcanion.

Sicrwydd

- 13 Yn fy nhyb i, mae gan ATAGC brosesau digonol ac effeithiol ar gyfer rheoli'r modd y mae'n cyflawni amcanion yr Awdurdod am y 12 mis hyd at Fawrth 31^{ain} 2016. Er mwyn dod i'r farn hon, rhoddwyd ystyriaeth i'r ffactorau a ganlyn:
  - Mae'r Archwilio Mewnol yn cymryd camau dilynol o fewn chwe mis i gyhoeddi'r adroddiad terfynol mewn perthynas â'r aseiniadau archwilio. Diben yr adolygiad dilynol yw pennu pa mor brydlon ac effeithiol y gweithredir yr argymhellion a wnaed i'r rheolwyr. Mae proses yr adolygiad dilynol yn nodi bod y rheolwyr wedi gweithredu, neu wrthi'n gweithredu, yr holl argymhellion a wnaed yn ein hadroddiadau archwilio sy'n ymwneud â 2014/15.
  - Yn Atodiad A, ceir amserlen yn rhoi barn yr archwiliad am ba mor ddigonol ac effeithiol yw'r prosesau rheoli, mewn perthynas â'r holl aseiniadau archwilio a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn. Cafodd yr holl archwiliadau a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn eu hasesu fel rhai a oedd yn darparu lefelau cadarnhaol o sicrwydd.
- 14 Gellid defnyddio barn gyffredinol yr archwiliad wrth lunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

DADANSODDIAD O'R GWAITH A GYFLAWNWYD, A DIFFINIAD O ARGYMHELLION A BARN YR ARCHWILIAD

15 Mae'r amserlen yn Atodiad A yn rhestru'r casgliadau a'r prif negeseuon ynghylch yr aseiniadau y mae'r Archwilio Mewnol wedi adrodd yn eu cylch yn ystod y flwyddyn. Mae Safon 10 o God Ymarfer CIPFA ar Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol yn y DU 2006 yn ei gwneud yn ofynnol i argymhellion yr Archwilio Mewnol gael eu blaenoriaethu, a hynny er mwyn adnabod eu risgiau penodol yn glir. Mae'r drefn o gategoreiddio'r argymhellion yn sail i farn yr archwiliad mewn perthynas â phob archwiliad. Felly, mae crynodeb o'r farn a roddwyd ar gyfer pob archwiliad a wnaed ym mhob blwyddyn ariannol yn sail i'r broses pan fo gofyn i Bennaeth y Gwasanaethau Archwilio a Chaffael, dan y Cod uchod, gynnwys barn ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd cyffredinol rheolaeth fewnol amgylchedd yr Awdurdod, a hynny yn ei adroddiad blynyddol ffurfiol i'r Pwyllgor Archwilio.

Graddio Categoriâu Risg

16 Mae argymhellion Archwilio wedi eu categorio i adlewyrchu'r ffordd mae'r Awdurdod yn asesu ac yn mesur risg. Mae'r meini prawf risg safonol fel a ganlyn:

Digwyddiad bron yn sicr o ddigwydd yn y rhan fwyaf o amgylchiadau	>70%	Bron yn sicr	A					
Digwyddiad yn debygol o ddigwydd yn y mwyafrif o amgylchiadau	30-70%	Tebygol	B					
Mae'n bosib i'r digwyddiad ddigwydd rhywbryd	10-30%	Yn bosib	C					
Digwyddiad yn annhebygol ac efallai y digwyddith rhywdro	1-10%	Annhebygol	D					
Digwyddiad prin ac efallai dim ond yn digwydd mewn amgylchiadau cithriadoll	<1%	Prin	E					
				5	4	3	2	1
				Isel iawn	Isel	Canolig	Uchel	Uchel iawn
Perfformiad y Gwasanaeth				Mân gamgymeriadau neu darfiadau	Rhywfaint o darfu ar weithgareddau/ cwsmeriaid	Tarfu ar weithgareddau/ cwsmeriaid craidd	Tarfu'n fawr ar weithgareddau craidd. Wedi methu targedau allweddol	Methu cyflawni gweithgareddau craidd. Peryglu nodau strategol
Enw da				Modd adennill hyder heb fawr o ymdrech na chost	Modd adennill hyder am gost fechan gyda'r dyraniad adnoddau o fewn y gyllideb	I adennill hyder, rhaid awdurdodi costau y tu hwnt i'r cyllidebau presennol	Modd adennill hyder gyda chost fawr a sylw rheolwyr	Drwg mawr i hyder ac adferiad yn amheus a chostus
Cost Ariannol	(£)			<£50k	£50k - £350k	£350k - £1 m	£1 m - £5 m	>£5m
EFFAITH								

	Difrifoldeb	Ymyrraeth Rheoli
	Mân	Canfyddiadau y mae'n hawdd i reolwyr llinell ymdrin â hwy.
	Cymedrol	Canfyddiadau sy'n canfod enghreifftiau o beidio â chydymffurfio â gweithdrefnau sefydledig ond nad ydynt yn risg mawr i'r Awdurdod, ac y mae modd eu cadw ar lefel y gwasanaeth.
	Mawr	Canfyddiadau pwysig y mae angen i Brif Swyddogion eu datrys, ac y mae angen i'r Panel Gweithredol gael gwybod amdanynt o bosibl.
	Hanfodol	Canfyddiadau sy'n sylfaenol i reoli risg yn y maes busnes, ac sy'n wendidau mewn rheolaeth y mae angen eu dwyn i sylw'r Panel Gweithredol ar unwaith.

Barn yr Archwiliad

17 Mae canlyniad yr archwiliad a'r gwerthusiad o ba mor ddigonol yw'r amgylchedd rheolaeth fewnol yn seiliedig ar nifer yr argymhellion a wnaed a'u graddfa o risg. Mae'r broses hon yn sail i Farn yr Archwiliad, a chafodd y diffiniadau canlynol eu llunio er mwyn galluogi archwilwyr i wneud asesiadau priodol mewn perthynas â Barn yr Archwiliad sydd ar ddiwedd adroddiad pob archwiliad.

DIFFINIADAU O'R GRADDFEYDD O SICRWYDD

LEFELAU SICRWYDD	RHEOLAETHAU	RISGIAU
SICRWYDD UCHEL	Mae rheolaethau allweddol yn eu lle i sicrhau bod amcanion y gwasanaeth yn cael eu cyflawni ac i ddiogelu'r Awdurdod rhag risgiau mawr y mae modd eu rhagweld, ac maent yn cael yn dilyn yn gyson ac yn effeithiol. Dim camgymeriadau mawr na phwysig wedi eu canfod.	Angen camau blaenoriaeth isel, y mae modd eu rheoli'n hawdd.
SICRWYDD BODDHAOL	Mae rheolaethau allweddol yn bodoli i'w gwneud yn bosibl i gyflawni amcanion y gwasanaeth ac i liniaru rhag risgiau mawr y gellir eu rhagweld. Fodd bynnag, roedd rhywfaint o anghysondeb wrth eu gweithredu, ac mae cyfleoedd o hyd i liniaru rhag risgiau posibl.	Rhai cyfleoedd ar gael o hyd i liniaru rhagor yn erbyn risgiau posibl. Rhywfaint o risg o golledion, twyll, amhriodoldeb neu niwed i enw da.

LEFELAU SICRWYDD	RHEOLAETHAU	RISGIAU
SICRWYDD CYFYNGEDIG	Mae rheolaethau yn eu lle, a chydymffurfir â hwy, i raddau amrywiol, ond mae bylchau yn y broses gan adael y gwasanaeth yn agored i risgiau. Ni chyflawnir amcanion, neu cyflawnir hwy heb gael gwerth am arian.	Mae angen cyflwyno rhagor o reolaethau a/neu wella cydymffurfiad â'r rhai sy'n bodoli, a hynny er mwyn lleihau'r modd y mae'r Awdurdod yn agored i risgiau. Risg uchel o golledion, twyll, amhriodoldeb neu niwed i enw da.
DIM SICRWYDD	Ystyrir bod y rheolaethau'n annigonol, gydag o leiaf un mecanwaith hanfodol yn brin. Hefyd, mae angen gwella cydymffurfiad â'r rheolaethau presennol, a chanfuwyd camgymeriadau a hepgoriadau.	Nid oes rheolaethau allweddol yn bodoli, ac ni chyflawnir yr amcanion, neu cyflawnir hwy heb werth am arian. Mae'r Awdurdod yn agored i risg sylweddol iawn a allai arwain at golledion ariannol mawr, risg i enw da oherwydd embaras neu fethiant i gyflawni rhai o amcanion allweddol y gwasanaeth.

Gwendidau Cyffredin

- 18 Nid oes un ffactor cyffredin yn cysylltu'r gwendidau a nodwyd fel rhan o'n gwaith mewnol yn 2015/16, ac nid oes unrhyw faterion neu bryderon penodol sy'n berthnasol i lunio'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

MATERION ERAILL

Amodau i Farn yr Archwiliad

- 19 Wrth roi barn yr archwiliad, dylid nodi na all sicrwydd fyth fod yn absoliwt. Y peth mwyaf y gall y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ei ddarparu i'r Pwyllgor Archwilio yw rhoi sicrwydd rhesymol, yn seiliedig ar y gwaith a gyflawnwyd yn y flwyddyn honno, nad oes unrhyw wendidau mawr ac eithrio'r rhai a nodwyd.
- 20 Nodir Amodau Barn yr Archwiliad ym mharagraffau 9 a 10. Hefyd, wrth ddod i'r farn hon, rydym wedi ystyried:
- canlyniadau pob archwiliad a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn a ddaeth i ben ar Fawrth 31ain 2016;

- canlyniadau'r camau dilynol a gymerwyd mewn perthynas ag archwiliadau o flynyddoedd blaenorol;
- os nad yw'r rheolwyr wedi derbyn argymhellion o gategori Uchel neu Ganolig, a risgiau canlynol hynny;
- effeithiau unrhyw newidiadau perthnasol yn amcanion neu weithgareddau'r Awdurdod;
- materion yn codi o adroddiadau blaenorol i'r Panel Gweithredol neu'r Pwyllgor Archwilio;
- p'un a oes unrhyw gyfyngiadau wedi eu gosod ar gwmpas yr archwilio mewnol ai peidio;
- y cyfyngiadau o ran adnoddau a osodwyd ar yr Archwilio Mewnol, a'r rheini wedi ardaro ar allu'r Gwasanaeth i gyflawni anghenion llawn yr Awdurdod o ran Archwilio Mewnol;
- cyfran o anghenion Archwilio Mewnol yr Awdurdod yr ymorolwyd amdanynt hyd yn hyn.

Derbyn yr Argymhellion

- 21 Mae'r rheolwyr wedi derbyn 100% o'r argymhellion a wnaed gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol y llynedd. Nid oes unrhyw gategoriâu pwysig neu fawr yr ydym ni'n eu hystyried yn rhai nad ydynt wedi cael sylw digonol gan y rheolwyr.

Dibyniaeth a Roddir ar Waith Cyrff Sicrwydd Eraill

- 22 Wrth lunio'r adroddiad blynyddol a llunio ein barn flynyddol am y cyfnod, mae'r Archwilio Mewnol yn gosod rhywfaint o ddibyniaeth ar waith a gyflawnir gan Swyddfa Archwilio Cymru, archwilwyr allanol yr Awdurdod, yn enwedig o ran y trefniadau datganiadau ariannol, rheoli risg a llywodraethu corfforaethol.

Materion y bernir eu bod yn berthnasol i'r Datganiad ar Reolaeth Fewnol

- 23 Yn seiliedig ar waith yr Adain Archwilio Mewnol yn ystod 2015/16, nid oes unrhyw rannau gwan arwyddocaol sy'n gofyn am sylw yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer 2015/16.

Cydymffurfio â Safonau Archwiliad Mewnol

- 24 Ar ddechrau'r flwyddyn, mae Archwilio Mewnol yn defnyddio dull yn seiliedig ar risg wrth bennu anghenion yr Awdurdod o ran archwilio, ac mae'n defnyddio methodoleg yn seiliedig ar risg wrth

gynllunio a chynnal ein haseiniadau archwilio. Mae gwaith y Gwasanaethau Archwiliad Mewnol wedi ei gyflawni'n unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus 2013.

- 25 Mae Archwilio Mewnol yn amodol ar adolygiad blynyddol gan yr Archwilwyr Allanol er mwyn pennu cydymffurfiaeth â'r safonau archwilio sydd i'w cael yn y Cod Ymarfer.
- 26 Mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol wedi gwneud darpariaeth ar gyfer cynnal adolygiadau ansawdd mewnol yn rheolaidd gan aelodau profiadol o'r swyddogaeth archwilio mewnol, a hynny er mwyn arfarnu:
- cydymffurfiad â'r safonau trefniadau a gweithredol y cyfeirir atynt ym mharagraff 25,
  - ansawdd y gwaith archwilio,
  - ansawdd yr oruchwyliaeth,
  - cydymffurfiad â'r llawlyfr archwilio lleol,
  - cyflawni dangosyddion perfformiad.
- 27 Mae'r adolygiad a gynhaliwyd mewn perthynas â'r gwaith a gyflawnwyd yn ystod 2015/16 wedi dangos cydymffurfiad â'r safonau mewnol ac allanol.

Rhaglenni Mewnol ar gyfer Sicrhau Ansawdd Mewnol

- 28 Er mwyn sicrhau ansawdd y gwaith a gyflawnwyd gan yr Archwilio Mewnol, mae nifer o fesurau ansawdd mewn lle, yn cynnwys:
- goruchwyllo staff sy'n cynnal gwaith archwilio;
  - adolygiad wedi ei ddogfennu o'r holl ffeiliau o bapurau gwaith ac adroddiadau gan reolwyr;
  - arfarniad blynyddol o'r staff sy'n ymwneud ag archwilio, gan arwain at ddatblygiad personol a chynlluniau gweithredu ar gyfer hyfforddi;
  - cynnal a chadw Llawlyfr Archwilio Mewnol yr Adain.

ARGYMHELLIAD

- 29 Derbyn Datganiad Sicrwydd Blynyddol yr Archwiliad Mewnol, a'i ddefnyddio wrth gyfrannu i'r dystiolaeth yng nghynnwys y Datganiad ar Reolaeth Fewnol 2015/16.

AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU
Adran Archwilio Mewnol – Crynodeb Blynyddol o Argymhellion a Barnau Archwilio

	Ardal Archwilio	Canfyddiadau'r Archwiliad a'r Prif Negeseuon	Han-fodol	Mawr	Cymedrol	Bach	Cyfanswm	Cytunwyd gan Reolwyr	Barn Archwilio
1	Y Gyflogres – Newidiadau i Gyflogau	<p>Cadarnhawyd bod taliadau i weithwyr ac aelodau'n dod dan Reoliadau Ariannol yr Awdurdod, ac mae canllawiau manwl am hawliadau a lwfansau diffoddwyr tân yn dod o fewn Llyfr Llwyd Cyflogau ac Amodau Undeb yr FBU – NJC (<i>Fire Brigades' Union – NJC Pay and Conditions Grey Book 2004</i>) (diweddarwyd 2009). Darperir canllawiau ychwanegol i'r swyddogion yn y SAPPO ar gyfer <i>Cyflogau ac Amodau Amser Cyflawn</i>, ond nid yw'r rheolau wedi cael eu diwygio na'u diweddarau ers 1998. Canfuwyd bod Rhestr Llofnodwyr Awdurdodedig y Gyflogres wedi cael ei llunio yn 2009, ac er bod rhai newidiadau ac ychwanegiadau wedi cael eu gwneud i'r rhestr yn y cyfamser gan Swyddog y Gyflogres, mae angen ei hadolygu a'i diweddarau, yn enwedig o ganlyniad i'r ail-strwythuriad diweddar o'r rheolwyr gweithredol.</p> <p>Cadarnhawyd bod yr holl newidiadau parhaol i gyflog amser cyflawn wedi cael eu gwneud yn unol â Chynllun Amodau Cyd-Gyngor yr NJC (y Llyfr Llwyd); cawsant eu cyfrifo'n gywir a'u rhoi i'r swyddogion a oedd yn gymwys i gael y taliad. Roedd y taliadau'n seiliedig ar gyfarwyddiadau ysgrifenedig a awdurdodwyd yn briodol, a chafodd y dogfennau eu llofnodi a'u dyddio gan swyddogion y gyflogres sy'n gyfrifol am wirio a mewnbynnu data'r gyflogres. Gellid darparu lefel o sicrwydd bod y newidiadau parhaol i gyflogau amser cyflawn yn cael eu rheoli'n dda.</p> <p>Cadarnhawyd bod yr holl daliadau goramser, ffioedd digwyddiadau a dyrchafiadau dros dro'n cael eu cefnogi gan ffurflenni hawlio a oedd wedi cael eu hawdurdodi'n briodol; roedd y taliadau'n gywir ac roedd y modd y trosglwyddid y data i system fwyd'r gyflogres yn cael ei reoli'n dda. Ond, o ran y Dyrchafiadau Dros Dro, er bod <i>taflen gyfrifo'n</i> cael ei llenwi gan Swyddog y Gyflogres, canfuwyd nad oedd y daflen yn cael ei llofnodi na'i dyddio ac nad yw cywirdeb y cyfrifiad yn cael ei wirio gan ail swyddog, ac ystyrir bod hyn yn wendid o ran rheolaeth fewnol.</p>	0	0	1	2	3	3	Boddhaol

AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

Adran Archwilio Mewnol – Crynodeb Blynyddol o Argymhellion a Barnau Archwilio

	Ardal Archwilio	Canfyddiadau'r Archwiliad a'r Prif Negeseuon	Han-fodol	Mawr	Cymedrol	Bach	Cyfanswm	Cytunwyd gan Reolwyr	Barn Archwilio
2	Y Fenter Genedlaethol i Atal Twyll (NFI) – Rheoli Cyfleusterau Gwaith Cynnal a Chadw yn yr Arfaeth a Mân Waith	<p>Roedd yr adolygiad yn codi pryderon difrifol nad yw GTAGC yn cael gwerth am arian o ran ei wasanaeth rheoli cyfleusterau. Yn arbennig, nid yw contractwyr ar gyfer mân waith adeiladu a gwaith addasu'n cael eu dethol yn gystadleuol, ac ymddengys fod achosion o swyddogion yn osgoi'r Rheolau Sefydlog Contractau drwy dorri gwaith i lawr er mwyn osgoi gorfod mynd allan i'r farchnad wrth gaffael gwaith ac yn mynd ati dro ar ôl tro i ddefnyddio gwasanaethau un contractwr i wneud gwaith.</p> <p>Hefyd, ystyrir nad yw'r rhaglen drysau newydd yn werth am arian ac mae defnyddio contractwr i reoli'r gwaith fesul gorsaf wedi cynyddu cost y gwaith yn sylweddol, pan fyddai wedi bod yn fwy priodol a darbodus i dendro'r gwaith fel pecyn cyflawn.</p> <p>Ymddengys hefyd fod swyddogion wedi methu darparu'r gwasanaeth rheoli cyfleusterau fel y nodir yn y Cytundeb Lefel Gwasanaeth o ran y canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Heb lunio manylebau / amcanbrisiau etc ar gyfer y gwaith addasu a wnaethpwyd yng Nghanolfan Hyfforddi'r Rhyl, Gorsaf Dân Llangollen a Gorsaf Dân Aberdyfi. ➤ Heb gael dyfynbrisiau a / neu dendrau wrth gaffael gwaith i ddangos gwerth gorau yn y broses gaffael. ➤ Heb reoli na goruchwylio gwaith yn briodol, gan arwain at dalu anfonebau cyn i'r gwaith gael ei gwblhau neu cyn i'r gwaith gael ei wneud. 	0	4	1	0	5	5	Cyfyngedig
3	Y Fenter Genedlaethol i Atal Twyll (NFI)	<p>Mae'r Fenter Genedlaethol i Atal Twyll (NFI) yn ymarferiad cynhwysfawr a thrylwyr i 'baru data' a drefnir gan y Comisiwn Archwilio mewn partneriaeth â Swyddfa Archwilio Cymru (WAO). Nid oedd unrhyw faterion yn deillio o'r ymchwiliadau, ac mae hynny'n darparu lefel o sicrwydd fod y systemau rheolaeth fewnol yn gweithio'n dda a bod achosion o dwyll ariannol ac anghysonderau'n cael eu lleihau cymaint â phosibl. Mae'r ymarferiad hefyd yn cynorthwyo i gryfhau'r trefniadau'n erbyn twyll a llygredd ac i sefydlu diwylliant sydd yn erbyn twyll.</p>	0	0	0	0	0	0	Uchel

AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

Adran Archwilio Mewnol – Crynodeb Blynyddol o Argymhellion a Barnau Archwilio

	Ardal Archwilio	Canfyddiadau'r Archwiliad a'r Prif Negeseuon	Han-fodol	Mawr	Cymedrol	Bach	Cyfanswm	Cytunwyd gan Reolwyr	Barn Archwilio
4	Pensiynau (Ansawdd Data)	<p>Er bod yr archwiliad wedi darparu lefel Foddhaol o sicrwydd ynghylch ansawdd data pensiynau'r diffoddwyr tân, ystyrir y byddai swyddogion y gyflogres yng Nghonwy'n cael budd o rywfaint o hyfforddiant ar bob un o'r tri chynllun pensiwn; sef FPS 1992, NFPS 2007 ac FPS 2015. Mae'r Pennaeth Cyllid wedi rhoi cyflwyniad hyfforddiant i Aelodau'r Bwrdd Pensiynau Lleol ac mae wedi cynnig darparu'r hyfforddiant i swyddogion y gyflogres a byddai hynny'n darparu lefel o sicrwydd fod y cynlluniau'n cael eu rheoli'n unol â'r ddeddfwriaeth.</p> <p>Cadarnhawyd bod dechreuwy'r newydd yn cael canllawiau ynghylch buddion FPS 2015, ac yn unol â'r ddeddfwriaeth maent yn cael eu cofrestru'n awtomatig ar y Cynllun gydag opsiwn iddynt 'Optio Allan' drwy roi gwybod yn ysgrifenedig i Bensiynau Dyfed. Fodd bynnag, canfuwyd nad oedd 7 o Ddiffoddwyr Tân y System RDS a ddechreuodd ar eu dyletswyddau yn Ebrill 2015 wedi cael eu cofrestru'n awtomatig yn FPS 2015. Yn unol â'r ddeddfwriaeth, rhaid cofrestru'r diffoddwyr tân yma er mwyn eu galluogi i benderfynu a ydynt am aros i mewn ynteu am 'optio allan' o'r Cynllun. Cydnabyddir bod gwybodaeth ar gael ar wefan Pensiynau Dyfed ynglŷn â throsglwyddo hawliau pensiynau blaenorol i'r Cynllun a thalu grantiau marwolaeth. Ond, ystyrir y dylai Adnoddau Dynol ddarparu pecyn gwybodaeth am pensiynau i staff sy'n dechrau, a hwnnw nid yn unig yn darparu gwybodaeth ynglŷn â'r opsiwn i 'optio allan', ond hefyd gwybodaeth am drosglwyddo buddion pensiynau blaenorol (<i>Declaration of Previous Benefits Form</i>) a'r ffurflenni enwebu; <i>Death Grant Expression of Wish</i> a'r <i>Dependent Partner for Survivor's Pension</i>.</p> <p>Cadarnhawyd bod y gwaith cadw cofnodion o safon dda ar y cyfan. Ond, canfuwyd rhai amrywiadau rhwng y data pensiynau diffoddwyr tân sydd ar system Workforce a'r data sydd ar ITrent. Mae'r amrywiadau rhwng cofnodion diffoddwyr tân ar Workforce ac ITrent (cyfeiriadau, dyddiadau geni a rhifau yswiriant gwladol) wedi cael eu darparu i Adnoddau Dynol a Chyflogres Conwy, a dylid gwneud ymholiadau a newid y Systemau gan roi'r data diweddaraf a chywir. Rhaid i Gyflogres Conwy sicrhau bod Pensiynau Dyfed yn cael gwybod wedi hynny beth yw'r cofnodion data cywir.</p> <p>Caiff cyfraniadau eu didynnu o gyflogau'r diffoddwyr tân yn gywir, defnyddir cyfradd gywir y cyfraniad i'w didynnu o'r enillion pensiynadwy; caiff diffoddwyr tân eu cofrestru yn y cynllun cywir, ac eithrio un Rheolwr Gwylfa'r System RDS sydd wedi'i gofrestru yn FPS 2007 ar hyn o bryd, sydd heb ei ddiogelu</p>	0	0	4	5	9	9	Boddhaol

AWDURDOD TÂN AC ACHUB GOGLEDD CYMRU

Adran Archwilio Mewnol – Crynodeb Blynyddol o Argymhellion a Barnau Archwilio

	Ardal Archwilio	Canfyddiadau'r Archwiliad a'r Prif Negeseuon	Han-fodol	Mawr	Cymedrol	Bach	Cyfanswm	Cytunwyd gan Reolwyr	Barn Archwilio
		<p>ac a ddylai fod wedi cael ei drosglwyddo i FPS 2015. Cadarnhawyd bod y diffoddwyr tân y daeth eu diogeliad wedi'i dapro i ben yn 2015/16 wedi cael eu trosglwyddo'n gywir i FPS 2015. Ond er mwyn gwella'r system, y diogeliad trosiannol, dyddiadau diwedd y tapro, ystyrir y dylid eu mewnbynnu yn iTrent (Manylion Pensiynau a Gyd-grynhwyd) i sicrhau bod yr holl drosglwyddiadau i FPS 2015 yn cael eu gwneud yn brydlon.</p> <p>Canfuwyd bod yr adroddiadau pensiwn diwedd-blwyddyn a gyhoeddwyd gan Gyflogres Conwy i Bensiynau Dyfed yn Ebrill 2015 yn anghyflawn ac wedi hepgor 102 o ddiffoddwyr tân amser cyflawn a 47 o ddiffoddwyr tân rhan amser. Fe wnaeth gwiriadau dilysu Pensiynau Dyfed ganfod y camgymeriad a chafodd adroddiadau wedi'u diwygio eu cyflwyno gan Gonwy ddiwedd mis Mai. Mae'n bwysig fod gwiriadau cadarn i ddilysu data yn cael eu gwneud gan Gyflogres Conwy ar yr adroddiadau diwedd-blwyddyn, cyn i'r data gael ei gyflwyno i Bensiynau Dyfed er mwyn sicrhau ei fod yn gyflawn ac yn gywir. Dylai'r adroddiadau pensiynau diwedd-blwyddyn a gyflwynir i Bensiynau Dyfed gael eu trosglwyddo gan ddefnyddio sianel wedi'i hamgryptio h.y. Meddalwedd E-bost Diogel Egress.</p> <p>Cadarnhawyd bod Pensiynau Dyfed yn cynnal gwiriadau dilysu cadarn ar yr adroddiadau pensiynau diwedd-blwyddyn er mwyn sicrhau eu bod yn gyflawn ac yn gywir; ac mae rheolaeth y gronfa'n cael ei harchwilio'n rheolaidd gan Wasanaethau Archwilio Mewnol Sir Gaerfyrddin.</p>							
								Uchel	1
								Bodddhaol	2
								Cyfyngedig	1
								Dim Sicrwydd	0